

24 Приповідки

1,1 Приповідки Соломона сина Давида, який царював в Ізраїлі, 2 щоб пізнати мудрість і повчання і зрозуміти слова мудрости, 3 а прийняти покручені вислови, зрозуміти і правдиву правду і випрямити суд, 4 щоб він дав хитрість незлобним, а молодому слугі сприйняття і розуміння. 5 Іж же, бо послухавши, мудрий буде мудрішим, а розумний придбає наставлення 6 і пізнає притчу і темне слово і вискази мудрих і загадки. 7 Початок мудрости - страх божий, а розуміння добре всім, що його чинять. Побожність до Бога початок сприймання, а безбожні погорджують мудрістю і напимненням. 8 Послухай, сину, напимнення твого батька і не відкидай приписів твоєї матері. 9 Бо одержиш вінець ласк для твого верха (голови) і золоту прикрасу для твоєї шиї. 10 Сину, хай тебе не зведуть безбожні люди, ані не пожадай, коли кликатимуть до тебе, кажучи: 11 Ходи з нами, стань учасником крові, неправедно сховаємо до землі праведного чоловіка. 12 Пожеремо його живим так як ад, і заберемо його пам'ять з землі. 13 Заберемо його великий маєток, а наповнимо здобиччю наші доми. 14 А вкинь з нами твій жереб, всі придбаємо спільний гаманець, і хай для нас буде один мішок. 15 Не підеш з ними в дорогу, зверни ж твою ногу з їхніх стежок. 16 Бо їхні ноги біжать до зла і швидкі проливати кров. 17 Бо неправедно не простягається сітки для птахів. 18 А ті, що беруть участь у вбивстві, збирають собі зло, знищення ж беззаконних людей погане. 19 Це дороги всіх, що виконують беззаконня. Бо гублять свою душу безбожністю. 20 Мудрість оспівується на дорогах, а на площах сміливо провадить. 21 Вона проголошує на верхах стін, а при брамах услугує сильним, при брамах міста сміливо говорить 22 Скільки часу незлобні держаться праведности, не засоромлюються. А глупі, будучи любителями гордоців, ставши безбожними, зненавиділи пізнання 23 і підпали картанням. Ось видам вам вискази мого духа, навчу ж вас мого слова. 24 Оскільки Я закликав і ви не почули і простягнув слово і ви не сприйняли, 25 але відкинули поради мої, а мої картання не сприйняли, 26 отже і Я висмію вашу погибель, а зрадію коли на вас прийде знищення, 27 і як нагло найде на вас замішання, а знищення настане подібно до засідки, і коли на вас прийде скорбота і облога, чи коли на вас прийде знищення. 28 Бо буде коли Мене покличете, Я вас не вислухаю. Шукатимуть Мене погані і не знайдуть. 29 Бо вони зненавиділи мудрість, а не вибрали господний страх, 30 ані не забажали послухатися моїх порад, а кпили з моїх картань. 31 Отже їстимуть плоди власної дороги і наситяться своєю безбожністю. 32 Бо будуть вбиті томущо обидили немовлят і допит вигублює безбожних. 33 А хто Мене слухає поселиться в надії і спочине без страху від всякого зла.

2,1 Сину, якщо прийнявши мову моєї заповіді скриєш в собі, 2 твоє ухо послухає мудрість, і ти приставиш твоє серце до сприймання, поставиш його на повчання твому синові. 3 Бо якщо прикличеш мудрість і даси твій голос розумінню, а великим голосом шукатимеш пізнання, 4 і якщо її шукатимеш як срібло і дошукуватимешся її як скарбів, 5 тоді пізнаєш господний страх і знайдеш боже пізнання. 6 Бо Господь дає мудрість, і від його лица пізнання і розуміння. 7 І Він збирає спасіння як скарб для тих, що випрямлюються, охороняє їхній хід, 8 щоб стерегти дороги оправдань і обереже дорогу тих, що Його почитають. 9 Тоді

зрозумієш праведність і суд і випрямиш всі добрі осі. 10 Бо якщо прийде мудрість до того розуму, а сприймання вважатиметься добрим для твоєї душі, 11 добра рада тебе обереже, а преподобне розуміння берегтиме тебе, 12 щоб тебе спасти від дороги зла і від людини, що не говорить нічого вірного. 13 Ох ви, що оставляєте дороги праведности, щоб піти по дорогах темряви, 14 що веселитеся злом і радієте поганим звихненням, 15 яких стежки покручені і їхні колеса пігнені, 16 щоб тебе зробити далеким від дороги праведности і чужим праведного знання. 17 Сину, хай тебе не захопить погана порада, яка покинула навчання молодости, і яка забула божественний завіт. 18 Бо вона поклала свій дім при смерті і свої осі з земними при аді. 19 Всі, що нею ходять, не повернуться, ані не досягнуть стежок праведности. Бо не досягають років життя. 20 Бо якщо б ходили добрими стежками, знайшли б гладкі стежки праведності. 21 Добрі будуть жителями землі, а незлобні в ній остануться, бо праведні заселять землю, і преподобні на ній остануться. 22 Дороги безбожних пропадуть з землі, а беззаконні будуть вигнані з неї.

3,1 Мій сину не забувай заповіді, а твоє серце хай зберігає мої слова. 2 Бо додадуть тобі довжину життя і роки життя і мир. 3 Милостині і віри хай не збаракне в тобі, зачіпи ж їх на твоїй шиї, і знайдеш ласку. 4 І думай про те, що добре, перед Господом і людьми. 5 Цілим серцем надійся на Бога, а не підносилося твоєю мудрістю. 6 В усіх твоїх дорогах її пізнавай, щоб вона випрямила твої дороги, а твоя нога не зударилася. 7 Не мудруй собою самим, бійся ж Бога і відвернися від всякого зла. 8 Тоді буде оздоровлення для твого тіла і дбання за твої кості. 9 Почитай Господа твоїми праведними трудами і дай Йому первоплоди від праведності твоїх діл, 10 щоб твої покої наповнилися množеством пшениці, а твої токи хай течуть вином. 11 Сину, не зменшуй важності господнього картання, ані не ставай слабим коли карає. 12 Бо кого Господь любить (того) картає, а бичує кожного сина, якого приймає. 13 Блаженна людина, яка знайшла мудрість, і смертний, який пізнав розумність. 14 Бо краще її купувати чим скарби золота і срібла. 15 Вона дорожча за дорогоцінний камінь, не встоїться проти неї ніякий поганій. Вона добре знана всім, що приближаються до неї, а все дорогоцінне не гідне її. 16 Бо довгота життя і роки життя в її правиці, а в її лівиці багатство і слава. 17 Її уста виходять праведність, а закон і милосердя вона носить на язичку. 18 Її дороги - гарні дороги, і всі її стежки в мирі. 19 Вона дерево життя для всіх, що її держаться, і тим, що впевнено покладаються на неї, наче на Господа. 20 Бог мудрістю оснував землю а небеса приготував в розумності. 21 Розумністю безодні розбиті, а хмари пролили роси. 22 Сину, не переступай, а бережи мою пораду і думку, 23 щоб твоя душа жила, і ласка була довкола твоєї шиї. 24 Буде ж оздоровленням для твого тіла і певністю для твоїх костей, 25 щоб ти ходив впевнено в мирі по всіх твоїх дорогах, а твоя нога не зударилася. 26 Бо якщо сидиш, будеш без страху, а якщо спиш, солодко дріматимеш. 27 І не злякаєшся страху, що приходить, ані нападу безбожних, що надходить. 28 Бо Господь буде на всіх твоїх дорогах і скріпить твою ногу, щоб ти не похитнувся. 29 Не перестань чинити добро потребуєчому, коли зможе твоя рука помагати. 30 Не скажи: Приходячи повернися і завтра дам, коли ти спроможний добро чинити. Бо не знаєш, що зробить надходячий (день). 31 Не куй зла проти твого друга, що живе коло (тебе) і на тебе поклав надію. 32 Не ворогуй даром проти людини, щоб хтось не чинив зла проти тебе. 33 Не придбай погорду поганих мужів, ані не ревнуй їхнім

дорогам. 32 Бо всякий беззаконний нечистий перед Господом, а між праведними на раді не сяде. 33 Боже прокляття в домах безбожних, а двори праведних благословляться. 34 Господь гордим протиставиться, а покірним дає ласку. 35 Мудрі унаслідять славу, а безбожні підняли безчестя.

4,1 Діти, послухайте напоумлення батька і додайте пізнати розумність. 2 Бо дарую вам добрий дар, не оставляйте мого закону. 3 Бо і я був батькові послушним сином і улюблений перед лицем матері, 4 вони говорили і повчали мене: Хай закріпиться моє слово в твоїм серці. 5 Бережи заповіді, не забудь, ані не оставляй мови моїх уст, 6 ані не остав її, і пристане до тебе. Полюби її, і берегтиме тебе. 8 Сприйми її, і піднесе тебе вгору. Пошануй її, щоб тебе обняла, 9 щоб дала твоїй голові вінець ласк, а оборонила тебе вінцем їжі. 10 Послухай, сину, і прийми мої слова, і помножаться роки твого життя, щоб у тебе були численні дороги життя. 11 Бо я тебе навчаю доріг мудрости, наставляю ж тебе на правильні сліди. 12 Бо якщо підеш, твої кроки не спотикнуться. Якщо ж бігтимеш, не трудитимешся. 13 Прийми мої напоумлення, не відкинь, але бережи його собі для твого життя. 14 Не іди на дороги безбожних, ані не ревнуй доріг беззаконних. 15 На якому лиш місці отаборяться, туди не підеш, відхилися ж від них і будь іншим. 16 Бо не заснуть, якщо не вчинять зло. Їхний сон забирається, і не сплять. 17 Бо вони годуються зерном безбожности, а впиваються беззаконним вином. 18 Дороги ж праведних світяться подібно до світла, ідуть вперед і світять, аж доки не настане день. 19 А дороги безбожних темні, не знають коли вдаряються. 20 Сину, сприйми мою мову, приклади твоє ухо до моїх слів, 21 щоб не пропали тобі твої джерела, бережи їх в твоїм серці. 22 Бо вони життя для тих, що їх знаходять, і оздоровлення всякому тілові. 23 Під всякою охороною бережи твоє серце, бо в них дороги життя. 24 Забери в себе круті уста і відсунь далеко від тебе неправедні губи. 25 Хай твої очі правильно глядять, а твої повіки хай моргають праведне. 26 Роби правильні сліди твоїми ногами і випрями твої дороги. 27 Не відхилися ні на право, ні на ліво, а поверни твою ногу з дороги зла. 27a Бо Бог знає дороги, що з права, а ті, що з ліва, викривлені. 27b Він же правильними зробить твої сліди, а твій хід випередить в мирі.

5,1 Сину, сприйми мою мудрість, приклади ж твоє ухо до моїх слів, 2 щоб ти беріг добрий розум. А я тобі заповідаю сприймання моїх губ. 3 Не сприймай поганої жінки. Бо з губ розпусної жінки капає медом, вона на час засолоджує твоє горло, 4 пізніше, отже, знайдеш їх гіркішими від жовчі і більш вигостреними від двосічного меча. 5 Бо ноги безумности зводять тих, що нею послуговуються, з смертю до аду, а її стопи не закріпляться. 6 Бо до доріг життя не прийде, а її сліди погані й не добре відомі. 7 Тепер, отже, сину, послухай мене і не знехтуй моїми словами. 8 Далекую від неї зроби твою дорогу, не наближайся до дверей її домів, 9 щоб ти не передав іншим твоє життя і немилосердним твоє життя, 10 щоб чужі не наповнилися твоєю силою, а твої труди не ввійшли до чужих домів, 11 і розкаєшся вкінці, коли знищені будуть члени твого тіла, 12 і скажеш: Як я зненавидів напоумлення, і відхилив моє серце від картання? 13 Я не послухав голосу, що мене картає і мене повчає, ані я не приклав моє ухо. 14 Мало не був я в усякому злі посеред збору і зібрання. 15 Пий воду з твоїх посудин і з твоїх криниць джерел. 16 Хай тобі не переливаються води з твого джерела, хай ідуть твої води на твої дороги. 17 Будь паном собі одному, і ніхто чужий хай до тебе не пристане. 18

Джерело твоєї води хай буде твоїм власним, і веселися з жінкою, що з твоєї молодості. 19 Ланя любові і жеребця твоїх ласк хай говорить з тобою, а твоя (жінка) хай іде за тобою і хай буде з тобою в усякому часі, бо огорнений її любов'ю будеш численним. 20 Не будь багато з чужою, ані не давай обнятися руками не власної. 21 Бо перед божими очима є дороги чоловіка, а Він глядить на всі твої сліди. 22 Беззаконня ловлять людину, а кожний вяжеться шнурами своїх гріхів. 23 Цей вмирає з ненавченими, його викинено з багатства його життя і він згинув через безумність.

6,1 Сину, якщо даси за поруку за свого друга, передаси ворогові твою руку. 2 Бо власні губи сильна сіть для чоловіка, і він ловиться губами власних уст. 3 Сину, чини те, що я тобі заповідаю, і спасися, бо через свого друга ідеш в руки злих, ходи, не слабни, розгніви ж і твого друга, за якого ти став за порукою. 4 Не дай сну твоїм очам, ані не задрімаєш твоїми повіками, 5 щоб ти спасся наче серна з повені, і наче птах з силки. 6 Іди до мурашки, о лінюху, і заревнуй, бачачи її дороги, і стань мудрішим від неї. 7 Бо вона, не маючи землі, ані не маючи того, хто змушує, ані не будучи під володарем 8 приготує в жнива багато їжі і в жнива робить склади. 8 Або іди до бджоли і навчися якою роботящою вона є і як ревно виконує роботу, 8 її труди царі і прості на здоров'я прикладають, а вона улюблена всіма і славна. 8 Отже будучи немічна силою, пошанувавши мудрість, була вивищена. 9 Доки, лінюху, лежиш? Коли ж із сну встанеш? 10 Мало спиш, мало сидиш, мало дрімаєш, трохи складаєш руки на грудях. 11 Потім приходить на тебе наче поганий супутник біднота і нужда, так як добрий бігун. 11 Якщо ж будеш нелінивим, прийдуть твої жнива наче джерело, а нужда покине, наче поганий бігун. 12 Безумний і беззаконний муж іде не добрими дорогами. 13 А він мругає оком, дає знак ногою, повчає киванням пальців, 14 а звихненим серцем кує зло в кожному часі. Такий наводить на місто заворушення. 15 Через це нагло приходить його погибель, розрубання і невилічимо знищення. 16 Бо він радіє всіма, яких Господь ненавидить, а вигублюється через нечистоту душі. 17 Око гордого, язик неправедного, руки, що проливають кров праведного, 18 і серце, що вигадує погані помисли, і ноги, що спішають чинити зло. 19 Фальшивий свідок розпалює неправедного і насилає суди поміж братів. 20 Сину, бережи закони твого батька і не відкидай заповіді твоєї матері. 21 Прикріпи ж їх до твоєї душі назавжди і повіш на твоїй шії. 22 Коли ходитимеш води її, і хай буде з тобою. А як спиш, хай тебе береже, щоб як встаєш, говорила з тобою. 23 Бо заповідь закону світильник і світло, і оскарження і напоумлення дорога життя, 24 щоб тебе берегти від замужньої жінки і від оскаржень чужого язика. 25 Щоб тебе не побідила похоть краси, ані тебе не вполонили твої очі, ані не був ти схоплений її повіками. 26 Бо ціна розпусниці як і одного хліба, а жінка чоловіків ловить шанігідні душі. 27 Чи хто звяже огонь в подолку, а одежі не спалить? 28 Або чи хто ходитиме на розжареному вугіллі, а ноги не попалить? 29 Так хто ввійшов до замужньої жінки, не буде безвинним, ані кожний хто до неї доторкнвся. 30 Не дивно якщо когось зловлять як краде, бо краде, щоб наповнити душу, що голодує. 31 Якщо ж буде пійманий, віддасть всемеро і давши все своє майно визволить себе. 32 А перелюбник через брак розумності чинить згубу своїй душі, 33 терпить болі і безчестя, а його ганьба на віки не зніметься. 34 Бо гнів її чоловіка повний ревнощів. Він не пощадить в дні

суду, 35 не змінить ворожнечу на ніякий викуп, ані не вгамується численними дарами.

7,1 Сину, зберігай мої слова, а мої заповіді заховай у себе. Сину, почитай Господа, і скріпишся, а поза ним не бійся іншого. 2 Зберігай мої заповіді, і житимеш, а мої слова наче зінниці очей. 3 Обложи ж ними свої пальці, напиши на таблиці твого серця. 4 Назви мудрість твоєю сестрою, а розумність зроби собі знайомою, 5 щоб тебе берегла від чужої і поганої жінки, коли вона накидається на тебе ласкавими словами. 6 Бо з вікна з свого дому дивлячись на дороги, 7 кого тільки побачить з нерозумних дітей, молодого, якому бракує розуму, 8 що проходить попри кут в проходах її дому 9 і говорить в вечірній темряві, коли є нічний і темний спокій, 10 жінка його зустрічає, маючи розпусний вид, який ділає так, що ширяють серця молодих. 11 Вона ж окрилена і розпущена, а її ноги не спочивають в домі. 12 Бо якийсь час крутиться назовні, а час на дорогах ловить при кожному куті. 13 Пізніше, захопивши, поцілувала його, а безстидним лицем сказала до нього: 14 Ти для мене мирна жертва, сьогодні віддаю мої обітниці. 15 Задля цього я вийшла тобі на зустріч, жадаючи твого лица, я тебе знайшла. 16 Я постелила моє ліжко простиралами, а постелила коврами з Єгипту. 17 Я посипала сафроном моє ліжко а мій дім циннамом. 18 Ходи і насолодимось любовю аж до ранку, ходи і обнімемось в любові. 19 Бо немає мого чоловіка в домі, пішов далеко дорогою, 20 взявши в свої руки досить срібла, за багато днів повернеться до свого дому. 21 Звела ж його численними словами, і лапками з губ звела його. 22 Він же зланий пішов за нею наче віл, що ведеться на заріз, і наче собака на припоні, 23 і наче олень зраний стрілою в печінку, а спішить наче птах до силки, не знаючи, що біжить за душу. 24 Отже тепер, сину, послухай мене і будь уважний до слів моїх уст. 25 Хай твоє серце не заверне на її дороги. 26 Бо вона пожерши численних, скинула, і безчисленні ті, яких вона забила. 27 Дороги аду її дім, що зводить до покоїв смерти.

8,1 Ти проголосиш мудрість, щоб тебе послухала розумність. 2 Бо вона на високих вершках, стала між стежками. 3 Бо вона чекає при брамах сильних, а співає при входах: 4 Вас прошу, о люди, і видаю мій голос до людських синів. 5 Розумійте незлобні, злобу, а ненапоумлені прикладіть серце. 6 Вислухайте мене, бо говорю побожне і винесу праведне з губ. 7 Бо моє горло повчиться правди, а огидні переді мною обманливі губи. 8 З праведністю всі слова моїх уст, нічого в них (немає) викривленого чи покрученого. 9 Все явне тим, що розуміють, і праведне тим, що знаходять пізнання. 10 Прийміть напоумлення і не срібло і знання радше ніж щире золото. Виберіть розуміння радше ніж щире золото. 11 Бо мудрість краща від дорогоцінного каміння, а все дорогоцінне не є гідне її. 12 Я - мудрість поселила раду, і знання і розуміння я прикликала. 13 Господний страх ненавидить неправедність, гордість і зарозумілість і дороги поганих. Я ж зненавиділа звихнені дороги поганих. 14 Моя порада і впевненість, моя розумність, моя ж сила. 15 Мною царюватимуть царі, і сильні напишуть праведність. 16 Мною величаються вельможі, і тирани мною володіють землею. 17 Я люблю тих, що мене люблять, а ті, що мене шукають, знайдуть. 18 Багацтво і слава є моя і придбання багатьох (дібр) і праведність. 19 Краще збирати мене ніж золото і дорогоцінний камінь, а мої плоди кращі від добірного срібла. 20 Я ходжу дорогами праведности і повертаюся між стежками праведности, 21 щоб розділити маєток тим, що мене люблять, і

наповню їхні скарби добрими. 21 Якщо я звіщаю вам те, що стається кожного дня, згадаю перечислити те, що від віку. 22 Господь мене створив початком своїх доріг для своїх діл, 23 перед віком на початку мене оснував, 24 раніше ніж створив землю і раніше ніж створив безодні, раніше ніж вийшли джерела вод, 25 раніше ніж основано гори, скорше ніж всі горби мене родить. 26 Господь створив країни і незаселені місця і заселені вершки, що під небом. 27 Коли Він приготував небо, я була з Ним, і коли Він відлучав свій престіл на вітрах. 28 Коли Він робив горішні хмари сильними, і як впевненими клав джерела, що під небом 29 і робив основи землі сильними, 30 я була з Ним, пристосовуючись, я була та, якою Він зрадів. Кожного ж дня веселилася я Його лицем в усякому часі, 31 коли Він веселився, закінчивши вселенну, і веселився людськими синами. 32 Отже тепер, сину, послухай мене. 34 Блаженний чоловік, який мене послухається, і людина, яка збереже мої дороги, чуваючи кожного дня при моїх дверях, сторожачи при стовпах моїх входів. 35 Бо мої виходи - виходи життя, і приготується милість в Господа. 36 А ті, що грішать проти мене, безбожно чинять власним душам, і ті, що мене ненавидять, люблять смерть.

9,1 Мудрість збудувала собі дім і поставила сім стовпів. 2 Забила свої жертви, розлила в свої посудини вино і приготувала свій стіл. 3 Післала своїх слуг, скликаючи гучним проголошенням на святкування, кажучи: 4 Хто безумний, хай заверне до мене. І тим, що потребують розуму, сказала: 5 Ходіть, їжте мій хліб і пийте вино, яке я для вас розвела. 6 Оставьте безумність, і будете жити, і шукатимете розумність, щоб ви пожили, і випрямите розум в пізнанні. 7 Хто напоумляє злих одержить собі безчестя, а хто картає безбожного опоганить себе. 8 Не картай поганих, щоб тебе не зненавиділи. Картай мудрого, і тебе полюбить. 9 Дай мудрому нагоду і мудрішим буде. Обяви праведному, і додасть сприймати. 10 Початок мудрости - господний страх, і рада святих - розумність. 10 Бо знати закон - властивість доброго розуму. 11 Бо цим способом житимеш багато часу, і додадуться тобі роки твого життя. 12 Сину, якщо станеш для себе мудрий, будеш мудрий і близький. Якщо ж станеш поганим, сам зачерпнеш зло. 12 Хто підпирає обману, цей пасе вітри, а сам ганяється за птахами, що літають. 12 Бо покинув дороги свого виноградника, а осі власної посілості довів до блукання. 12 Проходить через безводну пустиню і землю призначену на спрагу, а збирає неплодність для рук. 13 Безумна і зарозуміла жінка, яка не знає встиду, буває позбавлена куска хліба. 14 Сіла при дверях свого дому на стільці на яву при дорогах, 15 прикликаючи прохожих і тих, що випрамлиють свої дороги: 16 Хто з вас дуже безумний, хай заверне до мене. А позбавленим розумності раджу, кажучи: 17 Доторкніться таємних хлібів насолоди і води солодкої крадіжки. 18 Він же не знає, що хто у неї був згине, і буває на долівці аду. 18 Але відійди, не забарися на місці, ані не поклади на неї твого ока. 18 Бо так пройдеш чужу воду і перейдеш чужу ріку. 18 Віддаляйся ж від чужої води і не пий з чужого джерела, 18 щоб ти жив багато часу, а тобі додалися роки життя.

10,1 Мудрий син веселить батька, а дурний син - смуток матері. 2 Безбожним скарби не принесуть користи, а праведність визволяє від смерти. 3 Господь не заморить голодом праведну душу, а знищить життя безбожних. 4 Біднота упокорює чоловіка, а руки мужних збагачуються. 4 Напоумлений син буде мудрим, а послуговуватиметься безумним слугою. 5 Розумний син спасся від спеки, а

беззаконний син буває знищений вітром в жнива. 6 Господне благословення на голові праведного, а невчасний плач покриє уста безбожних. 7 Память праведних з похвалами, а імя безбожного гасне. 8 Мудрий прийме заповіді серцем, а хто не береже губ звихнений, зашпортається. 9 Хто ходить невинно, ходить впевнено, а хто викривлює свої дороги виявленим буде. 10 Хто мругає очима з обманом збирає мужам смуток, хто ж оскаржує явно робить мир. 11 Джерело життя в руці праведного, а уста безбожних покриють вигублення. 12 Ненависть видвигає сварню, а любов покриває всіх, що не люблять сварню. 13 Хто з губ виносить мудрість палицею бє безсердечного чоловіка. 14 Мудрі скривають сприймання, а уста тих, що падають, наближаються до знищення. 15 Маєток багатих - сильне місто, а біднота - знищення безбожних. 16 Діла праведних дають життя, а плоди безбожних гріхи. 17 Напоумлення стереже дороги праведности життя, а неоскаржене напоумлення зводить. 18 Праведні губи покривають ворожнечу, а ті, що виносять зневагу, дуже безумні. 19 Не уникнеш гріха від багатомовности, а хто оберігає губи буде розумний. 20 Язык праведного розжарене срібло, а серце безбожного зникне. 21 Губи праведних знають високе, а безумні викінчуються в бідності. 22 Господне благословення на голові праведного. Воно множить, і не пристане до неї смуток в серці. 23 В сміху безумний чинить погане, а мудрість чоловікові родить розумність. 24 Згубою огорнений безбожний, а бажання праведного сприйняте. 25 Як проходить вітряна буря безбожний пропадає, а праведний, відхилившись, спасається на віки. 26 Так як неспілі грона, погані для зубів, і дим для очей, так беззаконня для тих, що ним послуговуються. 27 Господній страх додає дні, а роки безбожних зменшаться. 28 Веселість остається з праведними, а надія безбожних гине. 29 Твердиня преподобного - господній страх, а знищення для тих, що чинять зло. 30 Праведний на віки не знеможе, а безбожні не заселять землю. 31 Уста праведного капають мудрість, а язык безбожного буде вигублений. 32 Губи праведних мужів капають ласку, а уста безбожних відвертаються.

11,1 Обманливі мірила огида перед Господом, а праведне мірило сприймається Ним. 2 Куди лиш ввійде гордість там і безбожність. Уста упокорених повчаються мудрости. 3 Праведний, вмираючи, оставляє смуток, а погибель безбожних буває швидкою і такою, що дає радість. 5 Праведність випрямлює дороги непорочних, а безбожність окружує неправедністю. 6 Праведність праведних мужів їх визволяє, а беззаконні уловлюються своєю погибіллю. 7 Як праведний муж вмирає надія не гине, а хвальба безбожних гине. 8 Праведний виривається з лову, а замість нього безбожний видається. 9 В устах безбожних зсідка для громадян, а сприймання праведних помічне. 10 Місто піднялося на добрах праведних, 11 а устами безбожних воно знищене до основ. 12 Кпить з громадян (той) в кого брак розуму, а розумний чоловік веде мовчанку. 13 Двоязичний чоловік відкриває ради на зборі, а вірний духом скриває діла. 14 Ті, в яких немає проводу, падуть наче листя, а спасіння є в численній раді. 15 Поганий чинить зло коли змішається з праведним, а ненавидить звук впевненості. 16 Добра жінка підносить чоловікові славу, а престіл безчестя жінка, що ненавидить праведне. Лінивці бувають позбавлені багатства, а підприємчиві підкріплюють себе багатством. 17 Милосердний чоловік робить добро для своєї душі, а немилосердний вигублює своє тіло. 18 Безбожний чинить неправедні діла, а насіння праведних винагорода за правду. 19 Праведний син

народжується на життя, а переслідування безбожних на смерть. 20 Викривлені дороги гидота Господеві, а йому сприйнятні всі непорочні в їхніх дорогах. 21 Хто неправедно вкладає руку до рук не буде непокараний, а хто сіє праведність одержить вірну винагороду. 22 Так як прикраса в рилі свині, так краса для злоумної жінки. 23 Все бажання праведних добре, а надія безбожних загине. 24 Є ті що власне сіють, що більше збирають, є і ті, що збирають, що менше мають. 25 Всяка благословенна душа проста, а злосливий чоловік не гарний. 26 Хто збирає зерно хай оставить його народам, а благословення на голові того, хто дає. 27 Хто чинить добро шукає добру ласку. Того, хто шукає зло, воно його захопить. 28 Хто надіється на багатство, цей упаде, а хто заступається за праведного, цей засіє. 29 Хто не дбає за свою хату унаслідить вітер, а безумний послужить розумному. 30 З овочу праведности виростає дерево життя, а душі беззаконних забираються передчасно. 31 Якщо праведник ледве спасається, безбожний і грішний де зявиться?

12,1 Хто любить напоумлення любить сприймання, а хто ненавидить картання безумний. 2 Кращий хто знайшов ласку в Господа, а беззаконний чоловік промовчиться. 3 Не випрямиться чоловік з беззаконня, а коріння праведних не будуть забрані. 4 Мужня жінка вінець для свого чоловіка. Так як хробак в дереві, так губить чоловіка жінка, що чинить зло. 5 Думки праведних суди, а безбожні кермують обманами. 6 Слова безбожних обманливі, а уста праведних визволять їх. 7 Куди не повернешся пропадає безбожний, а доми праведних остаються. 8 Уста розумного хваляться мужами, а повільний серцем висмівається. 9 Кращий чоловік, що служить собі в безчесті, ніж той, що собі докладає шану і має брак хліба. 10 Праведний милосердиться над душами свого скота, а лоно безбожних немилосердне. 11 Хто обробляє свою землю наповниться хлібів, а хто женеться за безглузним позбавлений розуму. 11 Хто має солодість в перебуванні в вині, оставить безчестя у власних твердинях. 12 Пожадання безбожних погані, а коріння праведних в твердинях. 13 Через гріх губ грішник впадає в засідки, а праведник з них вискакує. 13 Хто дивиться мило буде помулуваний, а хто зустрічається в брамах засмучує душі. 14 Від овочів уст душа чоловіка наповниться добром, а віддача його губ буде йому дана. 15 Дороги безумних правильні перед ними, а мудрий вислухує поради. 16 Безумний в той день сповіщає свій гнів, а розумний ховає своє безчестя. 17 Праведний сповіщає явну віру, а неправедних свідок обманливий. 18 Є ті, що говорять, що ранять мечем, а язики мудрих оздоровляють. 19 Губи правдиві випрямлюють свідчення, а поспішний свідок має неправедний язик. 20 Обмана в серці того, хто кує зло, а ті, що бажають мир, зрадіють. 21 Нічого неправедного не догодить праведному, а безбожні наповняться злом. 22 Обманливі губи гидота Господеві, а хто чинить вірно сприйнятний ним. 23 Розумний муж - престіл сприйняття, а серце безумних зустрінеється з клятвами. 24 Рука вибраних держатиме легко, а обманливі будуть на захоплення в полон. 25 Страшне слово тривожить серце праведного чоловіка, а добра вістка його радує. 26 Розумний праведник є собі другом, а задуми безбожних нерозумні. Зло переслідуватиме тих, що грішать, а дорога безбожних їх зведе. 27 Обманливий не зловить лов, а чистий чоловік шляхетне майно. 28 Життя на дорогах праведности, а дороги злопамятних на смерть.

13,1 Розумний син послушний батькові, а непослушний на погибіль. 2 Добрий їсть з плодів праведности, а душі беззаконних гинуть невчасно. 3 Хто береже уста свої, береже свою душу. А хто не береже губ настрашить себе. 4 Кожний нероба в пожаданнях, а руки мужних в дбанні. 5 Праведник ненавидить неправедне слово, а безбожний встидається і не матиме сміливости. 6 Праведність береже незлобних, а гріх поганими робить безбожних. 7 Є ті, що багатять себе нічого не маючи, і є ті, що впокоряють себе великим багатством. 8 Визволення душі чоловіка власне багатство, а бідний не підпадає погрозі. 9 Світло праведним вічне, а світло безбожних гасне. 9 Обманливі душі блукають в гріхах, а праведні щедрять і милосердяться. 10 Поганий чинить зло з гордощами, а знавці себе - вони мудрі. 11 Поспішне майно з беззаконням стає меншим, а хто собі збирає з побожністю, помножитья. Праведний щедрить і позичає. 12 Краще той, що починає помагати серцем від того, що обіцяє і наводить на надію. Бо добре бажання дерево життя. 13 Хто не зважає на діло, не зважатимуть на нього. Хто ж боїться заповіді, цей здоровий. 13 Для обманливого сина не буде ніякого добра, а діла пощастять мудрому рабові і його дорога випрямиться. 14 Закон мудрого - джерело життя, а нерозумний вмирає в пастці. 15 Добрий розум дає ласку, а знати закон є добре для розуму, дороги ж нерозумних на погибіль. 16 Кожний розумний чинить розумно, а безумний розпростер своє зло. 17 Сміливий цар впадає в зло, а вірний посол його визволяє. 18 Напоумлення віднімає бідноту і безчестя, а хто береже напіннення прославиться. 19 Бажання побожних насолоджують душу, а діла безбожних далекі від розуму. 20 Хто ходить з мудрими буде мудрий, а пізнається той, хто ходить з безумними. 21 Зло переслідуватиме тих, що грішать, а добро огорне праведних. 22 Добрий чоловік унаслідить синів синів, а для праведних збирається багатство безбожних. 23 Праведні проведуть численні роки в багатстві, а неправедні швидко гинуть. 24 Хто щадить патики, ненавидить свого сина. Хто ж любить, ревно напоумлює. 25 Коли праведник їсть він насичує свою душу, а душі безбожних голодні.

14,1 Мудрі жінки збудували хати, а нерозумна знищила своїми руками. 2 Хто ходить правильно боїться Господа, хто ж викривлює свої дороги буде в непошані. 3 З уст безумних палиця погорди, а губи мудрих їх бережуть. 4 Де немає волів, ясли чисті. А де багато плодів явна сила вола. 5 Вірний свідок не говорить неправди, а неправедний свідок розпалює неправди. 6 Шукатимеш мудрість у поганих і не знайдеш, а сприйнятливість у розумних легка. 7 Все противне нерозумному чоловікові, а мудрі губи зброя для сприймання. 8 Мудрість розумних пізнає їхні дороги, а безумність нерозумних на блукання. 9 Доми безбожних потребують очищення, а доми праведних сприйнятні. 10 Серце чоловіка сприйнятливе, його душа боліє. Коли ж веселиться, не замішається гордість. 11 Хати безбожних зникнуть, а шатра тих, що випрямлюються, стоятимуть. 12 Є дорога, яка вважається людьми за правильну, а її кінець приходить до дна аду. 13 З веселістю біль не змішується, а вкінці радість приходить до плачу. 14 Сміливий серцем наповниться своїми дорогами, а добрий чоловік його помислами. 15 Незлобний вірить всякому слову, а розумний приходить до покаяння. 16 Мудрий, злякавшись, відхилився від зла, а безумний, поклавши надію на себе, змішається з беззаконним. 17 Швидкий до гніву діє без поради, а розумний чоловік багато переносить. 18 Безумні розділять зло, а розумні ж держатимуться сприймання. 19 Погані

поховзнуться перед добрими, і безбожні послужать при дверях праведних. 20 Друзі зненавидять бідних друзів, а в багатих численні друзі. 21 Хто погорджує бідними грішити, а хто милосердиться над бідними блаженний. 22 Ті, що блукають, кують зло, а добрі роблять милосердя і праведність. Не знають милосердя і надії ті, що роблять зло, а милосердя і віра в тих, що роблять добро. 23 В кожного, що старається, є надвишка, а хто насолоджується і нечутливий, буде в нужді. 24 Вінець мудрих - розумність, а життя безбожних погане. 25 Вірний свідок визволяє душу від зла, а обманливий запалює неправду. 26 В господньому страху надія сили, а своїм дітям оставить поміч. 27 Господні приписи - джерело життя, а дають відхилитися від засідки смерті. 28 Слава царя в численнім народі, а знищення сильного в браку народу. 29 Довготерпеливий чоловік численний в розумі, а сильний малодушний безумний. 30 Лагідний умом чоловік лікар серця, а сприйнятливие серце червяк для костей. 31 Хто обмовляє бідного роздражнює Того, Хто його зробив, хто ж його шанує милосердиться над бідним. 32 Безбожний буде відкинений в його злобі, а хто довірився своїй преподобності праведний. 33 В доброму серці мудрість людини, а в серці безумних не пізнається. 34 Праведність підносить нарід, а гріхи зменшують племена. 35 Сприйнятний цареві слуга розумний, а його добре життя віднімає безчестя.

15,1 Гнів нищить і розумних. Покірна відповідь відвертає гнів, а болюче слово підносить гнів. 2 Язык мудрих знає добро, а уста безумних сповіщають зло. 3 В кожному місці господні очі глядять на злих і добрих. 4 Оздоровлення язика - дерево життя, а хто його зберігає наповниться духом. 5 Безумний глузує з напоумлення батька, а розумніший хто зберігає заповіді. 6 В многій праведності велика сила, а безбожні цілим коренем будуть вигублені з землі. В домах праведних велика сила, а плоди безбожних згинуть. 7 Губи мудрих звязані сприйняттям, а серця безумних не впевнені. 8 Жертви безбожних гидота Господеві, а молитви тих, що випрямлюються, йому сприйнятні. 9 Гидота Господеві дороги безбожних, а Він любить тих, що женуться за правдою. 10 Напоумлення незлобного пізнається тими, що проходять, а ті, що ненавидять напимнення, кінчатся соромно. 11 Ад і згуба явна в Господа, хіба не і серця людей? 12 Не напоумлений не полюбить тих, що його картають, а з мудрими не говоритиме. 13 Лице серця, що радується, цвите, а як є підупалим воно в смутку. 14 Праведне серце шукає сприйняття, а уста не напоумлених пізнає зло. 15 Ввесь час очі поганих очікують зло, а праведні постійно мовчать. 16 Краще мала часть з господним страхом ніж великі скарби без боязні. 17 Краще прийняття з яриною з любовю і ласкою ніж стіл з телятами з ворожнечею. 18 Гнівливий чоловік приготує бійки, а довготерпеливий втихомирює і ту, що настає. 18 Довготерпеливий чоловік погасить незгоди, а безбожний більше підносить. 19 Дороги бездільних посипані терням, а робочих вигладжені. 20 Мудрий син радує батька, а безумний син глузує з своєї матері. 21 Стежки нерозумного позбавлені розуму, а розумний чоловік ходить випрамлений. 22 Киплять думками ті, що не шанують ради, а в серцях тих, що радять, остається рада. 23 Поганий її не послухається, ані не скаже щось догідного і гарного спільноті. 24 Дороги життя - роздуми розумного, щоб ти спасся відвернувшись від аду. 25 Господь нищить дома гордих, а скріпив границі вдови. 26 Неправедний помисл гидота Господеві, а мова чистих свята. 27 Хабарник себе губить, а хто ненавидить хабарництво спасеться. 27

Гріхи очищаються милостинями і вірою, а господним страхом кожний відхиляється від зла. 28 Серця праведних повчаються віри, а уста безбожних відповідають зло. 28 Сприйнятні в Господа дороги праведних людей, а через це і вороги стають друзями. 29 Бог відходить далеко від безбожних, а вислухує молитви праведних. 29 Краще одержати мало з праведністю ніж багато плодів з безбожністю. 29 Хай серце чоловіка думає праведне, щоб їхні кроки випрямилися від Бога. 30 Око, дивлячись на добро, веселить серце, а добра слава скріплює кості. 32 Хто відкидає напоумлення себе ненавидить. Хто ж зберігає картання любить свою душу. 33 Божий страх напоумлення і мудрість, і відповідь їй початок слави.

16,2 Всі діла покірного явні перед Богом, а безбожні згинуть в поганому дні. 5 Нечистий у Бога кожний гордий серцем, а хто неправедно вкладає рукою до рук не буде невинним. 7 Початок доброї дороги - чинити праведне, а сприйнятне у Бога більше ніж приносити жертви. 8 Хто шукає Господа знайде пізнання з праведністю, а ті, що правильно Його шукають, знайдуть мир. 9 Всі господні діла з праведністю, а безбожний зберігається на поганий день. 10 Мова на губах царя, а в суді його уста не схиблять. 11 Вісь мірила праведність у Господі, а його діла праведні важки. 12 Гидота цареві хто чинить погане, бо з праведністю приготовляється престіл володіння. 13 Сприйнятні цареві праведні уста, а він любить правильні слова. 14 Гнів царя вісник смерті, а мудрий чоловік його вмилоствить. 15 Син царя в світлі життя, а йому милі наче вечірня хмара. 16 Гнізда мудрості більш бажані ніж золото, а гнізда розуму більш бажані ніж срібло. 17 Стежки життя ухилиються від зла, а дороги праведности довжина життя. Хто сприймає напоумлення є в добрах, а хто береже картання буде мудрим. Хто береже свої дороги, береже свою душу. Хто любить своє життя щадить свої уста. 18 Перед знищенням впереді іде гордість, а перед упадком злоумність. 19 Краще лагідний дух з впокоренням ніж той, хто розділює здобич з гордими. 20 Розумний в ділах знаходить добра, а хто надіється на Бога блаженний. 21 Мудрих і тих, що розуміють погане, кличуть, а тих, що солодкі в мові, радніше будуть слухати. 22 Джерело життя розум для тих, що (його) придбали, а напоумлення безумних погане. 23 Серце мудрого зрозуміє те, що з власних уст, а на губах нестиме зрозуміння. 24 Крижка меду гарні слова, а їхня солодість оздоровлення душі. 25 Є дороги, що вважаються правильними для людини, одначе їх кінець глядить на дно аду. 26 Чоловік трудить себе трудами і проганяє свою згубу, одначе викривлений носить згубу на своїх устах. 27 Безумний чоловік копає собі зло, а на своїх губах збирає огонь як скарб. 28 Викривлений чоловік розповсюджує зло і світильник обмани запалює для зла і ділить друзів. 29 Беззаконний чоловік випробовує друзів і відводить їх на недобрі дороги. 30 Скріплюючи свої очі він роздумує про згубне, а кладе границі своїми губами для всього зла, цей є піччю зла. 31 Старість вінець хвали, вона знаходиться на дорогах праведности. 32 Довготерпеливий чоловік кращий від сильного, а хто володіє над гнівом, кращий від того, хто бере місто. 33 До лона надходить все для безбожних, а від Господа все праведне.

17,1 Краще кусень хліба з приємністю в мирі ніж дім повний численних дібр і неправедних заколень з бійкою. 2 Розумний раб володітиме над немудрим паном, а між братами розділює часті. 3 Так як випробовується в печі срібло і золото, так в Господа вибрані серця. 4 Поганий слухається беззаконного язика, а праведний не сприймає губ, що говорять неправду. 5 Хто насміхається з бідного роздрознює

Того, Хто його створив, а хто радіє з тим, що гине, не буде невинним. Хто милосердиться буде помилуваний. 6 Вінець старців - діти дітей, а похвала дітей їхні батьки. 6 Для вірного весь світ мастків, а для невірному ані дрібний гріш. 7 Безумному не до вподоби вірні губи, ані праведному брехливі губи. 8 Напоумлення потребує винагорода за ласки, куди не повернеться (йому) повезе. 9 Хто скриває обиди, шукає дружби, а хто ненавидить скривати, розділяє друзів і кривих. 10 Погрози розбивають серце розумного, а безумний не сприймає як бичують. 11 Кожний поганий піднімає сварки, а Господь йому пішле немилосердного ангела. 12 Журба впадає на розумного чоловіка, а безумні задумують зло. 13 Як хто віддає злом за добро зло не вступиться з його дому. 14 Влада праведности дає силу словам, а повстання і бійка випереджує нужду. 15 Хто неправедним судить праведного а неправедного праведним, нечистий і огидний в Бога. 16 Чому є масток в безумного? Бо безсердешний не зможе придбати мудрість. 16 Хто вивищує свій дім шукає знищення. Хто викручується, щоб навчитися, впаде в зло. 17 На всякий час хай в тебе буде друг, а брати хай будуть позиточними в скрутах, бо задля цього народжуються. 18 Безумний чоловік оплескує і радіє собою так як і той, що себе закладає закладом за свого друга. 19 Гріхолюбний радіє сварками, 20 а твердосердий не зустрічає добрих. Чоловік з легко змінним язиком впаде в зло, 21 а серце безумного біль для того, хто його придбав. Батько не веселиться ненапоумленим сином, а розумний син веселить свою матір. 22 Серце, що веселиться, робить здоровим, а кості смутного чоловіка сохнуть. 23 Не випрямляться дороги того, хто неправедно бере взятки до лона, а безбожний звертає з доріг праведности. 24 Лице мудрого чоловіка розумне, а очі безумного на кінці землі. 25 Безумний син гнів для батька і біль для тієї, що його породила. 26 Не добре карати праведного чоловіка, і не праведно робити змову проти праведних володарів. 27 Розумний той, хто щадить вимовити жорстке слово, а довготерпеливий чоловік розумний. 28 Нерозумному, що просить мудрості, (це) вважатиметься за мудрість, а хто себе приведе до мовчання вважатиметься за розумного.

18,1 Чоловік, що бажає відлучитися від друзів, шукає причини, а завжди буде погордженим. 2 Мудрости не потребує той, в кого брак розуму, бо радше водиться безумністю. 3 Коли безбожний прийде в глибину зла нехтує, а на нього знаходить непошана і погорда. 4 Слово - глибока вода в серці чоловіка, ріка, що википає, і джерело життя. 5 Не добре чудуватися лицем безбожних, ані не є праведно зводити праведного на суді. 6 Губи безумного провадять його до зла, а його уста накликають смертельну сміливість. 7 Уста безумного є його знищенням, а його губи засідка для його душі. 8 Страх лінивих скидає вділ, а душі мужів-жінок голодуватимуть. 9 Хто себе не оздоровляє в своїх ділах є братом тих, що його замучують. 10 Господне ім'я у величності сили, а ті праведні, що до нього прибігають, будуть піднесені вгору. 11 Масток багатого чоловіка - сильне місто, а її велика слава кидає тінь. 12 Перед знищенням серце чоловіка піднімається вгору, і перед славою упокоряється. 13 Як хто відповідає словом раніше ніж послухати, це йому встид і погорда. 14 Розумний слуга утихомирює гнів чоловіка. Малодушного ж чоловіка хто стерпить? 15 Серце розумного здобуває сприймання, а уха мудрих шукають зрозуміння. 16 Дар людини побільшує її і з володарями її садить. 17 Праведний є своїм оскаржувачем на початку мови. Коли ж нападе противник, він

оскаржується. 18 Насліддя спиняє сварку, а між владами ставить границю. 19 Коли брат помагає братові (вони) наче сильне і високе місто, а кріпкі наче оснований царський дім. 20 З плодів уст чоловік наповняє свій живіт, а від плодів своїх губ насититься. 21 Смерть і життя в руці язика, а хто над ним панує їстиме його плоди. 22 Хто знайшов добру жінку, знайшов ласки, а від Бога одержав радість. 22 Хто викидає добру жінку, викидає добро, а хто держить розпусну дурний і безбожний. Безумність чоловіка нищить його дороги, а він Бога винуватить своїм серцем.

19,4 Багацтво додає численних друзів, а бідний остається і без друга. 5 Фальшивий свідок не буде без муки, а хто неправедно оскаржує не втече. 6 Численні служать лицю царів, а кожний поганий стає погордою для людини. 7 Кожний, хто ненавидить бідного брата і буде далеко від дружби. Добрий задум зближає тих, що його знають, а розумний чоловік його знайде. Хто чинить багато зла виповняє зло. А хто до гніву словами доводить, не спасеться. 8 Хто придбає розумність себе любить. А хто береже розумність, знайде добро. 9 Фальшивий свідок не буде без муки, а хто розпалить зло, від нього згине. 10 Їжа не на користь безумному, і якщо раб почне володіти з гордістю. 11 Милосердний чоловік довготерпеливий, а його похвала захоплює беззаконних. 12 Царська погроза подібна до ричання лева, а наче роса на траву, такою є його радість. 13 Безумний син сором батькові, і молитви від заплати блудниці не безплямні. 14 Дім і майно ділять батьки синам, а від Бога злучується жінка з чоловіком. 15 Жах охоплює мужа-жінку, а душа бездільного голодуватиме. 16 Хто береже заповідь, зберігає свою душу, а хто не зважає на свої дороги згине. 17 Хто милосердиться над бідним позичає Богові, а Він йому віддасть за його даром. 18 Напоумляй твого сина, бо так буде надійно, а на гордість не підноси твою душу. 19 Злодумний чоловік буде дуже покараний. Якщо ж буде нищівним, додасть і свою душу. 20 Сину, слухай напоумлення твого батька, щоб ти був мудрим на твій кінець. 21 Численні задуми в серці чоловіка, а господня рада остається на віки. 22 Милосердя плід для чоловіка, а краще бідний праведний ніж багатий брехливий. 23 Господний страх на життя для чоловіка, а хто не боїться замешкає на місцях, де не видно розуму. 24 Хто неправедно ховає свої руки до лона, ані до уст їх не підведе. 25 Як бичують згубного безумний стає розумнішим. Якщо ж скартаєш розумного чоловіка, зрозуміє пізнавання. 26 Хто не шанує батька і відкидає свою матір завстидається і буде зневажений. 27 Син, що покинув зберігати напоумлення батька, навчиться злих слів. 28 Хто в заклад себе дає за безумного сина зневажає оправдання, а уста безбожних пожирають суди. 29 Для нестриманих пригтовляються бичування і муки для рамен безумних.

20,1 Вино нестримне і пиянство розпусне, а кожний, що до нього пристає, не буде мудрий. 2 Погроза царя не різниться від гніву лева, а хто його роздражнює грішить проти своєї душі. 3 Відвертатися від наклепів - слава для чоловіка, а кожний безумний з такими сплітається. 4 Коли лінивий в погорді він не завстидається, так і той, хто позичає пшеницю в жнива. 5 Рада - глибока вода в серці чоловіка, а розумний чоловік її вичерпає. 6 Велике людина і шляхетне милосердний чоловік, а вірного чоловіка тяжко знайти. 7 Хто непорочний живе в праведності, блаженними оставить своїх дітей. 8 Коли на престолі сяде праведний цар, не стане перед його очима всякий поганий. 9 Хто похвалиться, що має чисте серце? Чи хто відкрито скаже, що він чистий від гріхів? 9 Хто злословить батька чи матір згасить

світильник, а зіниці його очей побачать темряву. 9 Часть раніше поспішно роздобута в кінці не буде поблагословлена. 9 Не кажи: Пімщуся на ворогу. Але почекай на Господа, щоб тобі поміг. 10 Велика і мала важка і подвійне мірило, вони оба нечисті перед Господом. 11 І хто їх робить у своїх задумах звязаний буде, молодий з преподобним, і правильна його дорога. 12 Ухо чує і око бачить. І оба господні діла. 13 Не люби наговорювати, щоб ти не був віднятий. Відкрий твої очі і наситися хлібами. 23 Подвійна важка гидота Господеві, і неправильне мирило не добре перед Ним. 24 Від Господа випрямлюються кроки чоловіка. А як смертний зрозуміє його дороги? 25 Засідка для чоловіка швидко щось з своїх посвятити, бо після молитви буває розкаяння. 26 Мудрий цар пересіває безбожних і накладе на них колесо. 27 Господнє світло подих людей, хто досліджує склади черева. 28 Милосердя і праведна сторож для царя і оточують його престіл в праведності. 29 Мудрість прикраса для молодих, а сивина слава для старців. 20 Удари і побиття зустрічають злих, а рани у внутрі черева.

21,1 Так як напад води, так серце царя в руці Бога. Куди лиш забажає повернути, туди його нахилив. 2 Кожний чоловік являється праведним перед собою, а Господь випрамлює серця. 3 Чинити праведне і чинити правду вгодно в Бога більше ніж жертви крові. 4 Хто величається сміливий в гордошах, а гріх світило безбожних. 6 Хто чинить збір скарбів брехливим язиком переслідує марне в сітях смерті. 7 Знищення завітає до безбожних, бо не бажають чинити праведне. 8 Звихненим Бог посилає звихнені дороги, бо його діла пречисті і праведні. 9 Краще жити в куті на горищі ніж в побілених (покоях) з безбожністю і в спільному домі. 10 Душа безбожних не буде помилувана ніким з людей. 11 Як нестриманий приймає страту незлобний стає розумнішим, а мудрий розуміючи приймає знання. 12 Праведний розуміє серця безбожних і за ніщо вважає безбожних в злах. 13 Як хто затикає уха, щоб не почути немічних, і він закличе, і не буде того, хто слухає. 14 Таємний дар відводить гнів, а хто щадить дари піднімає сильний гнів. 15 Веселість праведних чинити суд, а преподобний нечистий з тими, що зло чинять. 16 Чоловік, що заблукає з дороги праведности спочине в зборі велетнів. 17 Нужденний чоловік любить веселість, дуже люблячи вино і олію. 18 Беззаконний є надолуженням праведного. 19 Краще жити в пустинній землі ніж з войовничою і язикатою і сварливою жінкою. 20 Бажаний скарб спочине на устах мудрого, а безумні люди його пожирають. 21 Дорога праведности і милосердя знайде життя і славу. 22 Мудрий напав на сильні міста і знищив силу, на яку безбожні поклали надію. 23 Хто береже свої уста і язик, оберігає свою душу від смутку. 24 Смільчак і впертох і балакун називається згубним. Хто ж злопамятний він беззаконний. 25 Пожадання вбивають лінивого, бо його руки не вибирають щось чинити. 26 Безбожний бажає цілий день погані пожадання, а праведний милосердиться і буває щедрим не щадячи (себе). 27 Жертви безбожних гидота Господеві, бо й беззаконно їх приносять. 28 Фальшивий свідок гине, а послухний чоловік говоритиме обережно. 29 Безбожний чоловік безлично стоїть перед лицем, а праведний сам розуміє свої дороги. 30 Немає мудрості, немає мужності, немає ради проти безбожного. 31 Кінь приготовляється на день війни, а поміч від Господа.

22,1 Краще гарне ім'я ніж велике багатство, а добра ласка над срібло і золото. 2 Багатий і бідний зустріли один одного, а обох створив Господь. 3 Розумний, бачачи поганого, якого сильно карають, сам напоумлюється, а безумні минувши є

покарані. 4 Господний страх - рід мудрости і багатство і слава і життя. 5 Колючки і засідки на викривлених дорогах, а хто стереже свою душу від них втече. 7 Багаті володітимуть бідними, і раби позичатимуть власним панам. 8 Хто погане сіє збирає зло, а одержить рану за свої діла. 8 Бог благословить радісного чоловіка і такого, що дає, а (безумний) довершить марноту своїх діл. 9 Хто милує бідного сам буде вигодований, бо дав бідному свій хліб. 9 Хто дає дари здобуває побіду і честь однак забирає душу в тих, кого придбав. 10 Викинь губителя зі збору і з ним вийде сварка. Бо коли він сяде в зборі, не шанує всіх. 11 Господь любить преподобних серцем, а йому сприйнятні всі непорочні. Губами пасе цар. 12 Господні ж очі зберігають сприймання, а беззаконний опоганує слова. 13 Лінивий шукає вимовку і говорить: Лев на дорогах, а вбивці на шляхах. 14 Уста беззаконного глибока яма, а хто Господом зненавиджений впаде до неї. 14 Є злі дороги перед людиною, і не любить завернути з них, а належиться завернути із скривленої і злої дороги. 15 Незнання доторкнулося до серця дитини, а палиця і напоумлення далеко від неї. 16 Хто кривдить бідного побільшує своє, а дає багатому щоб зменшити. 17 Приклади твоє ухо до мудрих слів і послухай моє слово, а настав твоє серце, щоб ти взнав, що вони гарні. 18 І якщо їх вкладеш до твого серця, вони тебе разом звеселять на твоїх губах, 19 щоб твоя надія була на Господа і Він тобі об'явив його дорогу. 20 І ти це тричі собі напиши на раду і знання на таблиці твого серця. 21 Отже, я тебе повчаю праведним словом і пізнання добре слухати, щоб відповісти слова правди тим, що тебе питають. 22 Не вживай сили проти бідного, бо він є бідним, і не дошкулой немічному в брамах. 23 Бо Господь судить його судом, і визволить твою душу без клопоту. 24 Не будь другом гнівливому чоловікові, а зі злосливим другом не мешкай, 25 щоб часом ти не навчився його доріг і не взяв засідки для твоєї душі. 26 Не дай себе в запоруку зі встиду перед лицем. 27 Бо якщо не матимеш звідки віддати, заберуть ліжко, що під твоїми ребрами. 28 Не пересувай вічні границі, які поклали твої батьки. 29 Чоловік передбачливий і кмітливий в своїх ділах повинен стояти перед царями і не стояти перед лінивими людьми.

23,1 Якщо сядеш вечеряти при столі сильних, розуміючи зрозумій поставлене перед тобою 2 і приклади твою руку, знаючи, що тобі потрібно це приготувати. 3 Якщо ж ти дуже ненаситний, не пожадай його пожив, бо в цьому є неправдиве життя. 4 Будучи з багатим не рівняйся з бідним, а стримайся твоїм розумом. 5 Якщо покладеш на нього твоє око він більше не з'явиться, бо йому приготувані крила наче орла, і повертається до дому свого наставника. 6 Не вечеряй зі злобним чоловіком, ані не пожадай його страв. 7 Бо так як наче хтось ковтнув волосину, так він їсть і її. 8 Ані не введеш його до себе і не зіси з ним кусень твого хліба. Бо він його виблює і опоганить твої добрі слова. 9 Нічого не говори до ух безумного, щоб часом не покпив з твоїх розумних слів. 10 Не переставляй вічні границі, а на посілість сиріт не підеш. 11 Бо Господь сильний є той, хто їх визволяє, і судить з тобою їхній суд. 12 Дай твоє серце в напоумлення, а твої уха приготуви для сприймання слів. 13 Не відкажуйся напоумляти немовлят, бо якщо побеш його палицею не помре. 14 Бо ти його вдариш палицею, а визволиш від смерті його душу. 15 Сину, якщо твоє серце стане мудрим, звеселиш і моє серце, 16 і твої губи говоритимуть словами до моїх губ, якщо будуть правильні. 17 Хай твоє серце не ревнує за грішними, але цілий день стій в господньому страхі. 18 Бо якщо це збережеш, буде тобі покоління, а твоя надія не відійде. 19 Сину, слухай і будь

мудрим і випрями розум твого серця. 20 Не будь винопійцем, ані не розтягай зустрічей і купівлі мяса. 21 Бо кожний п'яниця і розпусник збідніє, і кожний заспаний зодягнеться в подерте і пошарпане. 22 Сину, слухай батька, що тебе породив, і не негодуй бо твоя матір постарілася. 24 Праведний батько добре виховує, а мудрим сином радіє його душа. 25 Хай розвеселиться батько і матір тобою, і хай зрадіє та, що тебе породила. 26 Сину, дай мені твоє серце, а твої очі бережуть мої дороги. 27 Бо чужий дім розбитий посуд, і чужа криниця узька. 28 Бо цей швидко згине, і всякий беззаконник буде знищений. 29 Кому горе? Кому клопіт? Кому суд? Кому неприємність і розмови? Кому побиття даром? Чії голубині очі? 30 Хіба не тих, що перебувають на вині? Чи не тих, що полють за тим, де бувають бенкети? 31 Не упивайтеся вином, але говоріть з праведними людьми і говоріть в проходах. Бо якщо до кубків і келихів даси твої очі, пізніше ходитимеш більш нагим від булави, 32 вкінці ж простягається наче вкушена гадиною і наче рогатим змієм розходиться отруя по ньому. 33 Коли твої очі побачать чужу, тоді твої уста скажуть звихнене, 34 і розтанеш наче в серці моря і наче керманіч серед великої хвилі. 35 А скажеш: Мене б'ють, і я не послаб, і з мене покпили, а я не знав. Коли буде ранок, щоб пішовши я пошукав з ким піду?

24,1 Сину, не ревнуй поганих мужів, ані не жадай бути з ними. 2 Бо їхнє серце повчається неправдами, і їхні губи говорять болі. 3 З мудрістю будується дім і з розумністю випрямлюється. 4 З сприйманням наповняються покої всяким шляхотним і гарним багацтвом. 5 Краще мудрий ніж сильний і чоловік, що має розум, ніж великий землевласник. 6 Війна буває з проводом, а поміч з серцем, що радить. 7 Мудрість і розумність добра при брамі мудрих. Мудрі не звертають від господніх уст, 8 але причисляються до збору. Ненапоумлених зустрічає смерть, 9 а безумний вмирає в гріхах. Нечистота пристане до чоловіка губителя 10 в поганому дні і в дні смутку, доки не пропаде. 11 Визволи проваджених на смерть і викупи проданих, не щади. 12 Якщо ж скажеш: Не знаю цього, знай, що Господь знає серця всіх, і Той, Хто зліпив подих всім, Він все знає, Він віддає кожному за його ділами. 13 Їж мед, сину, бо крижжка добра, щоб твоє горло осолодилося. 14 Так сприйме твоя душа мудрість. Бо якщо знайдеш, твій кінець буде гарним, і надія тебе не покине. 15 Не приведи безбожного до посілості праведних, ані не обманися насичуванням живота. 16 Бо сім разів впаде праведний і встане, а безбожні ослабнуть у злі. 17 Якщо впаде твій ворог, не радій ним, а в його спотиканні не підносишся. 18 Бо Господь побачить і не буде йому вгодне, і відверне від нього свій гнів. 19 Не радій тими, що чинять зло, ані не ревнуй грішним. 20 Бо не буває нащадків в поганих, а світило безбожних згаситься. 21 Сину, бійся Бога і царя і нікому з них не будь непослушним. 22 Бо нагло покарають безбожних, а муки обох хто взнає? 22a Хто береже слово буде син без погибелі, бо приймаючи прийняв його. 22b Нічого неправдомовного хай не скаже цареві язиком, і нічого неправдомовного хай не вийде з його язика. 22c Язик царя меч і не тілесний, а хто лиш буде виданий, буде знищений. 22d Бо якщо загостриться його гнів, нищить людей жилами 22e і кості людей пожирає і спалює наче полумінь, щоб неїстивні були для пташенят орлиних.

24,23 Це ж кажу вам мудрим пізнати: Не добре шанувати лице на суді. 24 Хто каже безбожному: Ти праведний, буде проклятий народом і зненавиджений в народах. 25 А ті, що картають, кращими викажуться, а на них прийде добре

благословення. 26 А поцілують губи, що відповідають добрі слова. 27 Приготови твої діла на відхід і приготуєся на поле і ходи за мною і збудуєш твій дім. 28 Не будь неправдомовним свідком проти твого громадянина, ані не додавай твоїми губами. 29 Не скажи: Так зроблю йому, як зроблено мені, а пімшу йому за те, що мене обидив. 30 Безумний чоловік як колгосп, і чоловік, якому бракує розум, як виноградник. 31 Якщо його оставиш, зісохне і весь поросте травою і стає опущеним, а його кам'яні огорожі будуть розбиті. 32 Я пізніше покаюся, я поглянув, щоб вибрати напоумлення. 33 Трохи дрімаю трохи сплю, а трохи складаю руки на грудях. 34 Якщо це робиш, наввипередки прийде твоя біднота і твоя нужда, наче добрий бігун.

25,1 Це різноманітні напоумлення Соломона, які виписали друзі Езекія юдейського царя.

2 Божа слава ховає слово, а слава царя шанує діла. 3 Небо високе, а земля глибока, а серце царя недослідиме. 4 Бий невипробуване срібло, і все чисто очиститься. 5 Вбивай безбожних з перед лица царя, і його престіл випрямиться в праведності. 6 Не вихвалюйся перед царем, ані не підносиш вгору в сильних місцях. 7 Бо тобі краще коли скажеться: Піднімися до мене, ніж щоб ти був впокорений перед лицем сильного. Говори те, що побачили твої очі. 8 Не припадай швидко до бійки, щоб ти вкінці не розкався. Коли тебе зневажить твій друг, 9 відходи назад, не горди, 10 щоб тебе не зневажив друг, а твоя бійка і ворожнеча не відійде, але буде тобі рівною смерті. 10 Ласка і любов освободжує, бережи їх собі, щоб ти не став погорджений, але добрими бережи твої дороги. 11 Золоте яблуко в сардійському намисті, так говорити слово. 12 Дорогоцінний сардій вкладається до золотого кульчика, (а) мудре слово до слухняного уха. 13 Як в жнива випадання снігу помагає проти спеки, так вірний вісник тим, що його післали. Бо приносить користь душам тих, що ним послуговуються. 14 Так як явні вітри і хмари і дощі, так ті, що хваляться облудним даром. 15 В терпеливості щастить царям, а м'який язик розбиває кості. 16 Знайшовши мед їж (скільки) досить, щоб часом наситившись ти не виблював. 17 Рідко вводи твою ногу до твого друга, щоб часом мавши досить тебе не зненавидів. 18 Булава і меч і остра стріла, так і чоловік, що свідчить проти свого друга неправдивим свідченням. 19 Дорога злого і нога беззаконного гинуть в злому дні. 20 Так як оцет не добрий для струпа, так пристрасть припавши до тіла засмучує серце. 20 Так як міль для одежі і хробак для дерева, так смуток людини завдає біль серцю. 21 Якщо твій ворог голодний, годуй його, якщо спраглий, напій його. 22 Бо чинячи це накопичуєш на його голову огненне вугілля, а Господь віддасть тобі добром. 23 Північний вітер піднімає хмари, а безвстидне лице роздразнює язик. 24 Краще жити в куті горища ніж в спільній хаті з сварливою жінкою. 25 Так як холодна вода добра для спраглої душі, так добра вістка з землі здалека. 26 Так як коли хтось забиває джерело і спиняє вплив води, так негарно праведному впасти перед безбожним. 27 Не добре їсти багато меду, а потрібно шанувати шляхетні слова. 28 Так як місто з розбитими стінами і без муру, так чоловік, який щось чинить без поради.

26,1 Так як роса в жнива і так як дощ в літі, так для безумного немає честі. 2 Так як літають птахи і горобці, так нерозумна клятва не надійде на нікого. 3 Так як бич для коня і вудила для осла, так патик для беззаконного народу. 4 Не відповідай безумному на його безумність, щоб ти не став подібним до нього. 5 Але відповідж

безумному за його безумністю, щоб в собі не показався мудрим. 6 Від власних ніг не погорду той, хто вислав слово через безумного післанця. 7 Забери хід ніг і беззаконня з уст безумних. 8 Хто прив'язує камінь в пращі, подібний до того, що дає славу безумному. 9 Терня росте в руці п'яниці, а рабство в руці безумних. 10 Багато бурів переживає всяке тіло безумних, бо нищиться їхній запал. 11 Так як собака, коли повернеться на свої блювотини і стає мерзотною, так безумний, що власним злом повернувся до власного гріха. 11 Є сором, що наводить гріх, і є встид, (що є) слава і ласка. 12 Я побачив чоловіка, що про себе думав, що він мудрий, отже безумний мав більше надії від нього. 13 Говорить лінивий післаний в дорогу: В дорозі лев. 14 Так як двері повертаються на завісі, так лінивий на своєму ліжку. 15 Лінивий сховавши руку в свій подолок не зможе підвести до уст. 16 Лінивий собі видається мудрішим від того, що докладно відносить вістку. 17 Так як той, що держиться хвоста пса, так той, хто займається чужим судом. 18 Так як ті, що лікуються, подають слова людям, а хто перший зустріне з словом спотикнеться, 19 так всі, що кладуть пастки для своїх друзів. Коли ж їх зловлять говорять, що: Я зробив (це) граючись. 20 Від багато дерева росте огонь, а де немає дводушного, сварка мовчить. 21 Ришійка для угля і дерево для огня, а поганий чоловік щоб замішати сварку. 22 Слова збиточників м'які, вони ж вдаряють в покої внутреностей. 23 Срібло, що дається з обманом, наче посуд для відходів. Гладкі губи ховають смутне серце. 24 Губами все обіцює той ворог, що плаче, а в серці кує обмани. 25 Якщо тебе ворог просить великим голосом, не вір, бо є сім зlob в його душі. 26 Хто ховає ворожнечу чинить обману, а розумний на зборах відкриває свої гріхи. 27 Хто копає яму для ближнього впаде до неї, а хто котить камінь на себе котить. 28 Обманливий язик ненавидить правду, а не закриті уста чинять замішання.

27,1 Не хвалися завтрішним, бо не знаєш, що породить той, що приходить. 2 Хай тебе хвалить близький і не твої уста, чужий і не твої губи. 3 Камінь тяжкий і пісок тяжкий до ношення, а гнів безумного тяжчий від обох. 4 Гнів немилосерний і розлюченість остра, але ревності нічого не зносять. 5 Кращі є відкриті оскарження ніж скрита любов. 6 Вірогіднішими є рани друга ніж добровільні поцілунки ворога. 7 Душа що наситилася, гордить крижками меду, а для голодної душі і гірке видається солодким. 8 Так як коли птах злетить з власного гнізда, так чоловік піддає себе рабству коли відчужується від власних місць. 9 Мирами і винами і ладанами втішається серце, а душа розривається від біди. 10 Не остав твого друга чи батьківського друга, а до хати твого брата не ввійди невчасно. Краще близький друг ніж брат, що далеко мешкає. 11 Сину, будь мудрий, щоб веселилося моє серце і відверни від себе згйдливі слова. 12 Розумний ховається від зла, що надходить, а безумні, прийшовши, придбають кару. 13 Скинь твій плащ, бо минув кепкун, який чуже нищить. 14 Як хто благословить друга вранці великим голосом, здаватиметься, що він нічим не відрізняється від того, що проклинає. 15 В зимовий день краплі викидають чоловіка з його дому, так само і сварлива жінка (виганяє) з власного дому. 16 Північний вітер поганий, а іменем називається сприйнятний. 17 Залізо острить залізо, а чоловік виострює лице друга. 18 Хто насаджує фігу, їсть її овочі. А хто стереже свого пана, буде в пошані. 19 Так як лиця не подібні до лиць, так також серця людей. 20 Ад і погібиль не насичуються, так як і неситі очі людей. 20 Гидота Господеві хто скріплює око, і ненапоумлені нездержливі язиком. 21

Розпечення - випробовування сріблові і золотіві, а чоловік випробовується устами тих, що його хвалять. 21 Серце беззаконного шукає зло, а правильне серце шукає знання. 22 Якщо бичуватимеш безумного засоромлюючи посеред збору, не забереш його безумности. 23 Чи знаючи знаєш (число) душ твого стада і наставиш твоє серце до твоїх стад? 24 Бо не на віки чоловікові влада і сила, ані не передають (її) з роду в рід. 25 Подбай за зелень в полі і пострижеш траву і збери гірську траву, 26 щоб ти мав овець на одіж. Шануй рівнину, щоб у тебе були ягнята. 27 Сину, маєш від мене слова сильні для твого життя і для життя твоїх слуг.

28,1 Безбожний втікає як ніхто не переслідує, а праведний наче лев поклав надію. 2 Через гріхи безбожних повстають суди, а розумний чоловік їх погасить. 3 Сміливий в безбожностях обмовляє бідних. Так як нагальний і непожиточний дощ, 4 так ті, що залишили закон вихвалюють безбожність. А ті, що люблять закон, обкладають себе стіною. 5 Погані мужі не розуміють суд, а ті, що шукають Господа, є розумні в усьому. 6 Краще бідний, що ходить в правді, ніж обмана багатого. 7 Розумний син береже закон, а хто пасе витратність, не шанує батька. 8 Хто помножує своє багатство лихвою і прибутками, збирає його для того, хто милує бідних. 9 Хто відхиляє своє ухо, щоб не вислухати закон, він і огидною робить його молитву. 10 Хто зводить праведних на погану дорогу, він впаде у знищення. Беззаконні ж пройдуть крізь добро і до нього не ввійдуть. 11 Багатий чоловік мудрий для себе, а його оскаржить розумний бідний. 12 Через поміч праведних є велика слава, а в безбожних місцях гинуть люди. 13 Хто покриває свою безбожність (йому) не пощастить, а хто виносить оскарження буде улюблений. 14 Блаженний чоловік, що боїться всього через побожність, а хто твердий серцем впаде у зло. 15 Голодний лев і спрагнений вовк той, хто будучи бідним панує над бідним народом. 16 Цар бідний на приходи - великий визискувач, а хто ненавидить несправедність житиме довгий час. 17 Хто себе ставить заручником за чоловіка, що під смертним засудом, буде втікачем і не (буде) у впевненості. 17 Напоумляй сина, і він тебе полюбить і дасть красу душі твоїй. Не послухаєшся беззаконного народу. 18 Хто праведно приходиться собі поможе, а хто ходить викривленими дорогами замотається. 19 Хто обробляє свою землю насититься хлібами, а хто вганяє за лінивством насититься біднотою. 20 Достовірний чоловік буде дуже благословенний, а поганий не буде без карі. 21 Хто не соромиться праведних лиць недобрий. Такий віддасть чоловіка за шматок хліба. 22 Чоловік обмовник спішиться багатіти і не знає, що над ним запанує милосердний. 23 Хто картає дороги чоловіка матиме більше ласки від того, що язиком благословить. 24 Хто відкидає батька чи матір і думає, що не грішить, цей є спільником безбожного чоловіка. 25 Ненаситний чоловік судить як попаде. А хто надію поклав на Господа дбатиме старанно. 26 Хто поклав надію на сміливе серце, цей безумний. А хто ходить в мудрості спасеться. 27 Хто дає убогим не попаде в скруту. А хто відвертає своє око, буде у великій нужді. 28 Праведні стогнуть в безбожних місцях, а в їхній погибелі розмножаться праведні.

29,1 Кращий чоловік, що картає, від твердошийого чоловіка. Бо як він нагло загориться немає оздоровлення. 2 Як праведних хвалять народи звеселяться, а як безбожні володіють стогнуть мужі. 3 Як чоловік любить мудрість його батько веселиться, а хто пасе розпусниць, знищить багатство. 4 Праведний цар ставить країну, а беззаконний чоловік розкидає. 5 Хто приготує сіль для лица свого

друга, закидає її своїм ногам. 6 Велика засідка для того чоловіка, що грішить, а праведний буде в радості і в веселості. 7 Праведний вміє судити бідних, а безбожний не пізнає знання, і в бідного немає розуму тих, що пізнають. 8 Мужі поганці спалили місто, а мудрі відвернули гнів. 9 Мудрий чоловік судить народи, а поганій чоловік гніваючись висміває і не лякається. 10 Люди крові спілники тих, що ненавидять преподобного, а праведні шукатимуть його душу. 11 Безумний виносить весь свій гнів, а мудрий по часті ховає. 12 Як цар слухається неправедного слова беззаконні всі, що під ним. 13 Як разом сходяться той, хто позичає, і довжник Господь над обома чинить нагляд. 14 Як цар по правді судить бідних його престіл буде поставлений на свідчення. 15 Рани і картання дають мудрість, а слуга, що блукає, соромить своїх батьків. 16 Як безбожні численні стаються численні гріхи, а праведні бувають перестрашені як вони падуть. 17 Напоумляй твого сина, і дасть тобі спокій і дасть красу твоїй душі. 18 Для беззаконного народу не буде пояснювача, а блаженний той, хто береже закон. 19 Поганій раб не напоумиться словами. Бо хоч і зрозуміє, але не послухається. 20 Якщо побачиш чоловіка швидкого на слова, знай, що безумний має більшу надію від нього. 21 Хто змалку живе розгнuzдано, буде рабом, а вкінці болітиме за себе самого. 22 Злосливий чоловік піднімає бійку, а невитриманий чоловік викопав гріхи. 23 Зарозумілість впокорює чоловіка, а тих, що думають покірно, Господь скріплює славою. 24 Хто розділяє з злодієм ненавидить свою душу. Якщо ж чути було клятву хай не сповіщають, 25 вони боячись і соромлячись людей спотикнулися. Хто ж на Господа поклав надію звеселиться. Безчестя дає людині упадок. Хто поклав надію на володаря спасеться. 26 Численні служать лицю володарів, а від Господа буває праведність для людини. 27 Неправедний чоловік гидота для праведних, а для беззаконного гидота та дорога, що випрамлюється.

30,1 Сину, бійся моїх слів і, сприйнявши їх, покайся. Так говорить чоловік тим, що вірять Богові, і перестаю. 2 Бо я найнерозумніший з усіх людей, і в мені немає розумності людей. 3 Бог мене навчив мудрости, і я визнаю знання святих. 4 Хто пішов на небо і зійшов? Хто зібрав вітри в подолок? Хто звинув в воду в палці? Хто заволодів всіма кінцями землі? Яке його імя, або яке імя його синів, щоб ти знав? 5 Всі божі слова розпалені, а Він охороняє тих, що Його почитають. 6 Не додай до його слів, щоб тебе не скартав і ти не став неправдомовним. 7 Дві (речі) прошу в тебе, не забори в мене ласку раніше ніж я помру. 8 Безглузде і неправдомовне слово далеко від мене відстав, а багатство і бідноту мені не дай, а заповіж мені потрібне і вистарчальне, 9 щоб я не став повний неправдомовности і не сказав: Хто мене бачить? Чи збіднівши не вкрав і не поклявся божим іменем. 10 Не видай раба в руки пана, щоб часом тебе не прокляв і ти не зник. 11 Поганій нащадок проклинає батька, а матір не благословить. 12 Поганій нащадок себе вважає праведним, а не вимив свій вихід. 13 Поганій нащадок має високі очі, а задирається своїми бровами. 14 Поганій нащадок має зуби як мечі і кливаки як ножі, щоб знищити і пожерти покірних з землі і їхніх бідних з поміж людей.

15 В п'явки були три любовю улюблені дочки, і вони три її не задовільнили, і четверта не вдоволилась сказати: Досить. 16 Ад, і любов жінки, і тартар, і земля не наповнена водою, і вода, і огонь не скажуть: Досить. 17 Око, що висміває батька і не шанує старості матері, хай його виколупають круки долини, і хай його пожеруть пташенята орлів. 18 Три (речі) неможливо мені пізнати, і четвертої не знаю. 19

Стопа орла, що ширяє, і дороги зміїв по камінню, і стежки корабля, що пливе по морі, і дороги чоловіка в молодості. 20 Така дорога чужоложної жінки, яка, коли вчинить, вмившись, каже, що не вчинила нічого, що не на місці. 21 Через три (речі) тремтить земля, а четверту (річ) не може знести. 22 Якщо царюватиме раб, і безумний наповниться зерном, 23 і якщо рабиня викине свою господиню, і якщо зненавиджена жінка вийде за доброго чоловіка. 24 Чотири (речі) найменші на землі, а це мудріше від мудрих. 25 Мурашки, в яких немає сили і літом приготують їжу. 26 І зайці нарід не сильний, які зробили собі в скелях дома. 27 Саранча є без царя і вирушають впорядковано за одним наказом. 28 І ящірка що спирається на руки і легко ловиться мешкає в твердинях царя. 29 Є три (речі), які успішно йдуть, і четверта (річ), що гарно проходить. 30 Сильніше від скотини левеня, що не відвертається, ані не боїться скотини, 31 і півень, що сміливо ходить серед курей, і козел, що провадить стадо, і цар, що публично говорить до народу. 32 Якщо відаси себе веселості і простягнеш твою руку з бійкою, завстидаєшся. 33 Видій молоко, і буде масло. Якщо ж подусиш ніздрі вийде кров. Якщо видиратимеш слова, вийдуть суди і бійки.

31,1 Мої слова сказані Богом, царське слово, якого напоумила його матір. 2 Що, дитино, зберігатимеш? Що? Слова Божі. Первородний, тобі кажу, сину. Що, сину мого лона? Що, дитино моїх молитов? 3 Не дай твоє багатство жінці і твій ум і життя в розкаєння. 4 Чини все з порадою, пий вино з порадою. Сильні склонні до злості, а вина хай не пють, 5 щоб пючі не забули мудрість і не зможуть правильно судити слабких. 6 Дайте пянке тим, що в смутках, і вино пити тим, що в болях, 7 щоб забули бідноту і більше не памятали клопотів. 8 Відкрій твої уста божим словом і суди всіх правильно. 9 Відкрій твої уста і суди правильно, суди ж бідного і слабого.

10 Хто знайде чеснотливу жінку? Така дорогоцінніша від дорогоцінного каміння. 11 На неї надіється серце її чоловіка, така не потребуватиме добрих здобичей. 12 Бо вона провадить життя до всього доброго для чоловіка. 13 Збираючи вовну і льон зробила потрібне своїми руками. 14 Стала наче корабель, що торгує далеко, а вона збирає на життя. 15 І встає вночі і дала їжу домові і діла рабиням. 16 Оглянувши посілість, купила, а з плодів її рук посілість засадила. 17 Сильно підперезавши свої бедра скріпила свої рамена на діло. 18 Закуштувала, що добре працювати, і цілу ніч не гаситься її світильник. 19 Простягає свої локті на потрібне, а свої руки кріпить на веретено. 20 Відкрила бідному свої руки, плід простягнула бідному. 21 Її чоловік не побивається за тим, що в домі, коли де забариться. Бо всі, що при ній, зодягнені. 22 Вона зробила подвійні одежі для свого чоловіка, а собі одіж з виссону і багрянці. 23 Її чоловік стає визначним в брамах, коли сяде в зборі з старцями, з мешканцями землі. 24 Зробила простирала і віддала, а пояси для хананей. 25 Розумно і законно відкрила свої уста і поставила чин для свого язика. 26 Вона зодягнулася в силу і красу і зраділа в останніх днях. 27 Тісні стежки її домів, а лїнивої їжі вона не зіла. 28 Уста ж відкриває мудро і законно, а її милосердя підняло її дітей і вони розбагатили, і її чоловік похвалив її. 29 Численні дочки придбали багатство, численні зробили сили, а ти перегнала і перевищила всіх. 30 Обманливі примани і марна краса жінки. Бо розумна жінка благословиться, а вона хай хвалить господний страх. 31 Дайте їй з плодів її рук, і хай її чоловік хвалиться в брамах.

